Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان

او

افغانستان

دوه یم چاپ

لیکوال

علامه عبدالحی حبیبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب پېژندنه

د رسالې نوم : افغان او افغانستان

لیکونکی : علامه عبدالحی حبیبي

پښتو کوونکی : حبیب الله رفیع

خپروونکی : د ساپي پښتو څېړنو او پراختیا مرکز

کمپوز او ډیزاین : د کمپیوټر څانګه

د خپرېدو کال : ۱۳۷۶ / ۱۹۹۸

دوه یم چاپ : ۱۳۸۰- ۲۰۰۱

د چاپ شمېر : ۱۰۰۰ ټوکه

د چاپ حق : خپروونکې ادارې سره خوندي دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU
11633

بسم الله الرحمن الرحيم

PROPERTY OF
ARIC
Established
1989

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی خدای په نامه

افغـــان او افغانســـتان دوه تـــاریخي او تـــاریخ جوړوونکي نومونـه دي خو ځینـې مغرض څېړونکـي او بې خبره لیکوالان په خپلو لیکنو کـې د دې دوو کلمو پر تاریخي قدامت سترګې پټوي او دانوم اېښودنې نوې، تازه او له وروستیو پېړیو سره تړلې بولي.

اروابناد علامه عبدالحی حبیبي د افغــان او افغانستان د کلمو په هکله د ذهنونو د روښولو او د تاریخ د سمون په غرض د افغان او افغانسـتان پـه باب یوه مقاله ولیکله چې د افغان د نامه یو زراووه لس سوه کلن او د افغانستان د نامه اووه سوه کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرغونتوب د تاريخي اسنادو، شواهدو او لاسوندونو په رڼا کې راښيي.

د ساپي پښتو څېړنو او پراختيامرکز له خپلو لومړنيو طباعتي امکاناتو نه په استفادې سره داکوچنۍ خو ګټوره او علمي مقاله چې د معنوي ارزښت له مخې له پېړرو کتابونو سره برابري کولای شي د يوې ځانګړې رسالې په توګه په پښتو ژبه ددوه يم ځل له پاره خپروي. څو زموږ ځوان نسل د خپل ملت او وطن په هکله علمي معلومات ترې تر لاسه کړي او په دې برخه کې د مغرضو يا پرديو او دښمنو ليکوالو پر غلطو او ناسمو معلوماتو ونه غولېږي. موږ د خپل کار منظم آغاز په همداسې يوه وړه خو ډېره ګټوره رساله کوو او هيله لرو چې افغاني ځوانان يې په غورو لولي.

په مينه

(د ساپي پښتو څېړنو او پراختيا مرکز)

بسم الله الرحمن الرحیم

د افغان کلمه چې اوس د افغانستان د ټولو خلکو ملي نوم دی او داسیا په زړه کې تر ټولو تاریخي، اقتصادي او اجتماعي شرایطو لاندې یونه بیلېدونکی واحد جوړ کړی - داسې نوم دی چې لږ تر لږه یو زر اووه سوه (۱۷۰۰) کلن تاریخي لرغونتوب او ملي اصالت لري.

په افغانستان کې دننه او دباندې ځینې کسان فکر کوي چې دانومونه د احمدشاه ابدالي په لاس د افغاني دولت تر بیا جوړولو وروسته په اتلسمه پېړۍ کې رامینځ ته شوي او زموږ هغه هېوادوال چې له تاریخي پېښو خبر نه دي تل له مانه پوښتي چې ایا دا نومونه لرغوني تاریخ لري کنه؟ نو ځکه په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنه کې په ډېر لنډیز سره د خپل ملي تاریخ داموضوع د زنو لوستونکو ته وړاندې کوم.

د افغان نوم ترکومه ځایه چې ماته څرګند دی په تاریخ کې اوږدې ریښې لري او په همدې سیمه کې دهلمند او سند د دوو لویو سیندونو تر مینځ په همدې نامه یوې ډلې وګړو ژوند کاوه چې تفصیل یې دادی:

شل کاله پخوا (اوس پنځه پنځوس کاله - مترجم) د ایران د شیراز په "نقش رستم" کې د شیکاګو د ختیځې موسسې د لرغونپوهانو یوې ډلې د هغه ځای په ډېر لیکونو کې د زردشت په کعبه کې په دوو پهلوي اشکاني (پارتي) او یوناني ژبو یو ډېر لیك وموند چې هغه د ساساني کورنی دوهم بادشاه لومړني شاه پورتر ۲۶۰ میلادي کال او د او دیسي په جګړه کې د روم د امپراتور والیرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

د Valerian) تـر مـاتې او اسـارت وروسـته دلتـه د زردشت د کعبې د دیوال په ډبرو لیکلي دي.

څرنګه چې لومړی شاپور په ۲۷۳م کال مړشوی نو د دې ډبرلیك د لیکلو نېټه د ۲۶۰ تر ۲۷۳ع کال پورې د دیارلسو کلونو تر مینځ مینځ ټاکلای شو.

(د دې ډبـر لیـك نیمـګړې فارسـي ژبـاړه دې د لرغونپوهنې د رپوټونو د۴ ټوك په ۱۸۱ مخ کې چې په ۱۹۵۹ع کال په شیراز (ایران) کې خپـور شـوی، وکتـل شـي). د دې ډبـر لیـك پـه دوهـم بنـد کـې دپشـــکابور (pashkabur) د ښار نـــوم د کوشـــان خساتر (Kushan-khsatr) یعنې د کوشاني هېواد د وروستني ختیـځ سرحد پـه توګه یـاد شـوی دی چـې هغـه یـې د یونـاني لـه "کسـپاپوروس" د چینـي هیـون تسنګ له پو- لو- شا - پو- لو او د اسلامي دورې د مورخینو له پرشا پوراو پر شاور(پېښور) سره یو بللی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. د همدې ډبر لیك په شپږمه برخه کې د شاه پور د واکمنی په مهمو کسانوکې د "وینده فرو ابګان رزمه ود" (۱) نوم یاد شوی دی چې د سپرنګ لونګ (Sprengling) په نامه یوه محقق لومړی ځل دا ډبر لیك ولوست او دامریکې په سامي مجله کې یې په ۱۹۴۰ کال یوه مقاله ولیکله او دوهمه کلمه "ابګان" یې په قاطع ډول د افغان له اوسني پاچا دریم شاه پور له نامه سره چې له ۳۰۹ تر ۳۷۹ ع کال پورې یې او یا کاله پاچاهي کړې د اپکان (Apkan) په بڼه یو صفت او لقب یاد شوی دی چې دا کلمه هم کولای شو د "ابګان" د یادې شوې کلمې غوندې وګڼو چې د زړورتوب، رشد او نجابت د صفت او یا به هم د نژادي تړون په بنا راوړل شوې وي او همدا موضوع ده چې ځینې مورخین لکه سر او لف کیرو یې دساساني دربارپه مشرانو کې د درانیو او

یوسفزیو دشته والي په فکر کړی دی (وګوری: پټانان - انګلیسي متن ۸۰ مخ). او موږ نوموړی نوم "وینده فرن افغان رزم بد" یعنې "د افغان د جګړې سالار وینده فرن" ویلای شو چې ښايي يو افغاني سلار وي. د فردوسي په شهنامه کې هم دوه ځله د "آوګان" نوم راغلی چې د فریدون د وخت له سپه سالارانو څخه و:

سپهدار چون قارن کاوګان
سپه کش چو شیروي وچون آوګان

(شاهنامه، د مسکوچاپ، لومړی ټوک، ۱۱۰ مخ)

همدا د فریدون په داستان کې يو بل ځل وايي:

همه ګرد ایوان، دورویه سپاه
بزرین عمود و به زرین کلاه

سپهدار چون قارن کاوان
به پیش سپاه اندرون آوگان

(لومړی ټوك، ۱۱۶ مخ)

که څه هم چې د شاهنامې داستانونه تاریخي سندونه نه دي خو زیات پخواني حقیقتونه پکښې نغښتي دي. د نمونې په توګه په همدې بیتونو کې قارن یاد شوی چې د قارن کورنۍ د اشکانیانو ددورې یوه اشرافي کورنۍ وه او په (۵۰ع) کال کې دبین النهرین اشکاني واکمن کارنس (Carenes) نومېده (وګورئ: د مینارسکي د ویس ورامین مقاله، ۴۳۱ مخ، د تهران چاپ، ۱۹۵۸ع کال).

دا "او ګان" هم هماغه د ساساني عهد "ابګان" ته ورته دی خو په زړو روایتونو کې د فریدون سپه سالار وئ چې هغه یې سمکنان د زوی آوه نومي پهلوان سره منسوباوه او الماني بوستي په خپل کتاب

"ایراني نومونه" کې وايي چې : "د اوه اصل او ستايي دی د مهربان او لاس نيوونکي په نامه" (د شاهنامې فرهنګ، ۱۲ مخ، د تهران چاپ ، ۱۹۴۱ع) خو په شاهنامه کې په خپله دا دوه کسان د کيخسرو دوخت اتلان (پهلوانان) دي چې له افراسياب سره دده په لويه جګړه کې داسې ياد شوي دي:

چو کيخسرو ان رزم ترکان بديد
که خورشيد ګشت از جهان ناپديد
سوی اوه و سمکنان کرد روی
که بودند شيران پر خاشجوی

(شاهنامه ۲۸۱مخ، ۵ ټوک)

په هر حال له دې يادونې څخه داسې څرګندېږي چې اوه - او ګان په لرغونو اريايي رواياتو او شاهنامو کې دود و او که د بوستي د وينا له مخې يې اصل او ستايي و بولو نو معنی به يې مهربان او

لاس نیوونکی وي چې داسې نومونه له لرغونو اتلانو سره ور وو او که بیا وروسته د یوه قوم او یا ټولنې په معنی اوښتی وي لیرې نه ده.

که د ابګان، په اګان او اوګان کلمو ته په زړو روایاتو او د ساساني دورې په پاتې شونو کې د باور وړ اهمیت ورکړل شي لکه چې سپرنګ لنګ او اولف کیرو همدا نظر لري نو دعوه کولای شو چې دافغان نوم یا صفت د ابګان او اپه ګان په بڼه له دریمې عیسوي پېړۍ (صدۍ) څخه اخیستل کېده او بادشاهانو، اداره چیانو او واکمنانو پېژانده او داسند تر اوسه د دې نامه د لرغونتوب په باب د یادولو وړ زوړ سند دی چې د زړو روایتونو "اوګان" هم ورته دی.

دوهم زوړ سند چې د دې نامه په باب یې لرو دهند له تر لاسه شویو او پاتې شویو آثارو سره اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري چې دا نوم د اوه ګانه (Avagana) په بڼه چې د ساساني دورې د ابګان او اپه ګان له بڼو سره ورته دی، په هندي آثارو کې په لاندې تفصيل مومو:

ورهامي هيرا (Varha-Mihira) هندي شاعر او نجومي دی چې د پنځمې عيسوي پېړۍ په پای کې د هند په راجين کې وزيږېد او د ۵٫۵ ٤ شاوخوا يې بنه شهرت وموند، د ده مهم کتاب "پنچه سيد هانتيکا" (Pance Siddhantika) نومېده چې دنجوم د علم د پنځو کتابونو لنډيز وُ او دی د نجوم په باب يو منظوم کتاب هم لري چې پکې يې د بنکلو ډېرو. د هند د جغرافيې او نور د کار وړ موضوعاتو په باب هم خبرې کړې او نوم يې پرې "بهريته سنهيته (Bhrita Sanhita) ايښي دي چې په ۱۱-۶۱ او ۱۶-۳۱ بيتونوکې يې دافغان نوم داوه ګانه په بڼه ياد شوی دی.لکه څرنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسوي عالم موسيو فوشه په خپل "تکسيلا ته د هند او باختر زړه لار"نومي کتاب (په ۱۹۴۷ کال کې د پاريس چاپ، ۲۳۵-۲۵۲ مخونه، ۱۷ نوټ) کې شرح کړې دی: دا د شپږمې پېړۍ په مينځ - مينځ کې د افغان ډېر زوړ ياد دی، ځکه هندي منجم "ورهاميهيرا" په ۵۸۷ع کال مړشوی او وايي چې د ده نجومي معلومات يوناني سرچينه درلوده او ځمکې په کرويتوب (ګردوالي) قايل و، دده دوه کتابونه ابو ريحان بيروني په عربي ژباړلي نوله همدې امله په پوهانو کې د ده شهرت او ثقه والی تل د باور وړو.

د همدې تاريخي سند له مخې د"افغان" کلمه په هنديانو کې لږ تر لږه ۱۴۰۰ کاله وړاندې هم مشهوره وه او هندي ليکوالو ياده کړې ده.

تر اسلام وړاندې پېړيو کې مو دافغان نوم په دوو پخوانيو سندونو لويديځ ته په پارس او ختيځ ته په هندوکې در وښود او موږ پوهېږو چې همدا وخت بودايي دين د افغانستان په ختيځ او شمال کې دودو او لوی بودايي بود تونونه د افغاني هېواد په بېلا بېلو ښارونو لکه بلخ، کندز، کاپيسا، هډې، لغمان او له غزني نه تر کندهاره پورې ودان وو او څرنګه چې د چين خلك هم د دين له مخې بودايان وو نو ځکه به د چين بودايي زيارت کوونکي تل د زيارت او تبرك له پاره دې هېواد ته تلل راتلل. له دې زيارت کوونکو څخه يو هم "هيون تسنګ" دی چې د اوومې پېړۍ په لومړۍ نيمايي کې د اسلام له ظهور سره سم خو د عربو په لاس د افغانستان تر فتح کېدو وړاندې دې هېواد ته راغلی دی، دی د ۶۲۹ کال د اګست په لومړۍ نېټه له "ليانګ چو" نه را روان شو او د

۶۳۰ع د مارچ په ۵ "سمرقند" او په ۲۰ نېټه د افغانستان "خلم" ته راورسېد، دی د اپرېل په ۲۰ په "بلخ" او داپرېل په ۳۰ په باميانو کې وُ او دهندوکش په له واورو ډک غره د می په لسمه نېټه "کاپيسا" ته راورسېد، د اوږي تر پايه پورې د کابل شاهانو په دې پايتخت کي پاتې شو او بيا يې خپل سفر ته داسې دوام ورکړ:

د اګست په ۱۵ لغمان ته راغی او درې ورځې يې هلته تېرې کړې، د اګست په ۲۰ ننګرهار ته راغی، دوې مياشتې هلته پاتې شو، د نومبر له لومړۍ نيټې نه د ګندهارا په نورو برخو او ددسمبر له لومړۍ نېټې نه د پېښور په سيمو کې وُ، د ۶۳۱ع د جنوري په لومړۍ نېټه د سند د سيند په کښونو کې په سفر روان شو او د اپرېل په ۱۰ نېټه ټکسيلا ته ورسېد، دی ۱۲ کاله په هند کې پاتې شو او په

بېرته راستنېدو کې د ۶۴۳ع کال د دسمبر په ۱۵ نېټه بېرته ټکسيلا ته راغی او بيا يې د افغانستان لاندني ښارونه وليدل:

د دسمبر په ۲۵ نېټه د فيل په سورلۍ له اباسين نه - راواوښت، د ۶۴۴ع کال د مارچ په ۱۵ نېټه لغمان ته راورسېد او دهغه ځای له پاچا سره يوه مياشت پاتې شو، د جون په ۱۵ "فه- له - نه" يعنې "بنو" ته ورسېد، د جون په ۲۰ " او - پو - کين" او د جون په ۲۵ " تساو - کيو - تو" (غزنې) ته ولاړ، د جولای په لومړۍ نېټه اور تسپانه (کابل) ، د جولای په ۵ کاپيسا ، د جولای په ۲۰ اندراب، د اګست په لومړۍ نېټه توخار(تخار) د ستمبر په ۸ بدخشان او د دسمبر په ۱۲ پامير ته ورسېد چې بيا له هغه ځايه يار کند او ختن ته تېر شو.

د هیون تسنګ سفر نامه د "سي - یو - کي" یعنې د لویدیځو هیوادو خاطرې نومېږي او له چیني ژبې نه په انګلیسي ژباړل شوې او په وارو - وارو خپره شوې ده چې د دې ارښتناك کتاب یوه برخه دهغه وخت د افغانستان د خاورې او خلکو دجغرافیایي ، دیني، سیاسي او اجتماعي اوضاعو په باب ډېر په زړه پورې مواد لري او کله چې دی له هند نه په راغبرګېدو کښې "فه - له - نه" یعنې د "بنو" ولایت ته رسېږي، د "سي- یو - کي" د لومړي ټوك په ۲۶۵ مخ کې (انګلیسي ژباړه) د "او- پو- کین" (o-po-kien) په نامه یوه سیمه د بنون او غزني تر مینځ د بنو شمال لویدیځ او دغزني جنون ختیځ ته، یادوي چې تر ده وړاندي یوه بل چیني زایرفاهیان هغه د "لو -یې" یعنې "روه"(Roh) په نامه یاده کړې وه (۲) څېړونکو خصوصا جنرال

(c) ketabton.com: The Digital Library

کننګهم د هند د لرغوني جغرافيې ليکوال دا "او - پو - کين" د "اوه ګان" (افغان) له کلمې سره تطبيق کوي او وايي چې هيون تسنګ د دې خلکو ژبه هندي نه بولي خو دده په وينا يې د هند له ژبو سره لږ ورته والی درلود نو له دې نه به مطلب پښتو وي او څرنګه چې چيني "او - پو - کين" همغه د لرغوني "ا- وه - ګان" هجاوې (څپې) لري نو بويه په باور ووايو چې مراد همدا افغان دی چې اوس هم د سنده او غزني تر مينځ د پکتيا - پکتيکا او غزني ولايتونه د افغاني اصيلو او لرغونو قبيلو استوګنځي دي، دی حتما د همدې کورمې او ګوملې په غرونو چې د "او- پو - کين" يعني "افغان" استوګنځی و او په همدې نامه يادېده. د پکتيا ولايت ته ور اوښتی دی.

تر اسلام وړاندې د افغان د نامه په باب همدا
درې لرغوني ساساني، هندي او چيني سندونه لرو
او تر دې وروسته په اسلامي دوره کې د دې نامه ياد
په درې او عربي کتابونو کې په مکرر ډول راځي چې
ډېر زوړ ياد يې په "حدودالعالم" کې دی چې په
۳۷۲هـ (۹۸۲ع) کال د جوزجان د ال فريغون له
کورنۍ او يا مربوطينو څخه کني، ليکلي دي. په
دې کتاب کې د عبدالجبار عتبي په " تاريخ يميني"
کې "افغان" د سبکتګين او د ده د کورنۍ په عصر
کې په وارو- وارو ياد کړي ان چي ابن اثير په الکامل
کې هغه د ابغان په زړه املاهم ليکي، ترې راوروسته
مورخانو لکه فخر مدبر په اداب الحرب والشجاعه،
قاضي منهاج سراج جوزجاني په طبقات ناصري،
حمدالله مستوفي په تاريخ ګزيده او محمد قاسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرشته او نوروهم "افغان" او "اوغاني" قبايل په وارو- وارو ياد کړي دي.

همدا راز د افغانستان د کلمې په باب هم ويلای شو چې دا داسې نوی نوم نه دی چې داحمدشاه ابدالي په وخت کې دې جوړ شوی وي، بلکه تر ده په پېړيو وړاندې يعني (۷۰۰) کاله مخکې هم موجود او دا ستعمال وړ و او موږ د سيفي هروي په تاريخ هرات کې چې د ۷۲۱هـ (۱۳۲۱ع) کال شا او خوا تاليف شوي وينو چې همدا د افغانستان ختيځې سيمې يې د سند تر ختيځو پورې د "افغانستان" په نامه بللې اوله دې نه ثرګندېږي کله چې هرات د "ال کرت" پايتخت و او هيواد د غزنويانو او غوريانو د سياسي وحدت له دورو نه د چنګيزيانو د تېرېو له امله د تجزيې او ورانۍ په لور روان و، د افغانستان نوم هغه وخت هم

موجود و خو دومره پراختیا یې نه درلوده لکه د احمدشاه بابا په وخت کې یې چې تر لاسه کړه.

د هرات د تیموریانو په وخت کې مولانا کمال الدین عبدالرزاق سمرقندي هروي چې په ۸۱۶هـ (۱۴۱۳ع) کال په هرات کې زېږېدلی او دهرات د دربار د پوهانو، مورخانو قضا او سیاست له کسانو څخه و خپل د "مطلع سعدین او مجمع بحرین" تاریخ په ۸۷۵ هـ (۱۴۷۰ع) کال ولیکه، دی هم په خپل کتاب کې افغانستان په همهغه جغرافیایي وسعت چې سیفي پېژانده په وارو – وارو یادوي چې د هرات د تیموریانو د لوی هېواد خراسان یوه برخه و او معین الدین اسفزاري هم په روضات الجنات کې افغانستان په وارو – وارو یاد کړی دی.

کله چې بابر په ۹۳۲ هـ (۱۵۲۶ع) کال له افغانستان نه د هند په لور ولاړ او په ډیلي کې یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هند د مغولو امپراتوري جوړه کړه نو دال بابر په اکثرو تاريخونو کې وينو چې همدا د افغانستان نوم په همغه واړه جغرافيايي مفهوم موجود او مستعمل دی او د دې سيمې خلك تل د هند د تيموريانو او دايران د صفويانو د يرغلگرو امپراتوريو په مقابل کې د خپل ژوند او ازادۍ د ساتلو په جگړه بوخت دي - څو چې په همدې افغانستان کې ددوو پېړيو د اوږده مقاومت او مقابلې په نتيجه کې د ميرويس او احمدشاه د مېړنيو قيامونو په وسيله يو ځل بيا ددې خاورې په سياسي وحدت، بيا احياء او د لوی افغانستان په جوړولو بريالي شول او دادی موږ اوس د افغان يو زر اووه سوه کلن او د افغانستان اووه سوه کلن وياړمن نومونه د خپل ملي وحدت او تاريخي سوابقو د وياړ وړ پيل او مبداء په توگه پېژنو(۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایلیکونه:

(۱) سر اولف کېرو (پټانان) د ډېرلیك دا دري کلمې د یوناني متن له مخې د پروفیسر سپرنګ لنګ په حواله (د امریکا سیامي مجله ۱۹۴۰) داسې لیکلي دي:

" ګوندیفر- ابغان -رسمون"(Goundifer Abgan Rismaud)

خو فارسي ترجمه یې چې د سپرنګ لنګ له انګلیسي متن څخه شوې (د لرغون پېژندنې رپوټونه، ۴ ټوك، د شېراز چاپ) دا درې کلمې "وینده فرن - ابه ګان - رزمي ید"دي. په لومړۍ کلمه کې چې د جنګ د دې سردار نوم دی "وینده فرن" پهلوي او "ګوندیفر" یوناني دی. په دوهمه کلمه کې ابه ګان د یوناني د "ابګان" په مقابل کې راغي خو دریمه کلمه په غالب ګومان "رزمه + پت = رزمه ود = رزم پت" وه چې پت = بد = بذ= د = بیذ د یوې کلمې اصل بېلا بېلې املاګانې دي او د ویدي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنسکریت اوستازاړه "پتي" ته (چې د خاوند او بادار په معنی دی) رسېږي.

د "رزمي يد" املا د يوناني د "رزم + ود" په مقابل کې هم نمونې لري، لکه طبري (۱ ټوک /۶۸۳ مخ) ليکي: د کياني يشتاسپ په وخت کې اووه لوی سرداران وو چې يو له هغو نه "مهکابيذ" د ګرګان په کليو کې و ، څرنګه چې د رزمه کلمه په زړه پارسي کې (Razma) او په اوستا کې (Razma) د جنګ د صف په معنی وه او رجه د سنسکريت له (Raji) سره سم (رده = صف) تر اوسه هم په پښتو کې له همدې ريښې نه ژوندۍ کلمه ده. نورسمه + ود يا رزمي + يد يا رزمه پت = رزم بد، د جنګ سالار او سردار ته وايه شي او د رزمي يد املا به هم د طبري پر مهکابيذ باندې د قياس له مخې سمه وي.

(۲) د ظهير الدين بابر د کورنۍ د واکمنۍ په دوره کې تر ۹۰۰ هـ (۱۴۹۴ع) کال وروسته اکثرو تاريخ ليکونکو د افغانستان همدا ختيځه برخه تر

حسن ابدال پورې " روه" بللې ده چې محمد قاسم فرشته یې اوږده له هراته تر حسن ابدال پورې بولي او په پښتو ادبیاتو کې هم د انوم ډېر راغلی دی.

په حقیقت کې دا نوم له ډېرې زړې زمانې څخه دود دی او په هندوستان کې یې افغانانو ته روهیله او د دوی استوګنځي ته روهیلکنډ وایه چې لاتر اوسه هم په هند کې مستعمل دی. د ملتان د جنوبي سیمې په پنجابي او ډېرو په بلوڅي لهجو کې روه د غره(کوه) په معنی د سلیمان د غرونو له سلسلو څخه عبارت دی (پټانان د سراولف کېرو تالیف د لندن چاپ ، ۴۳۹مخ) .

(۳) دا کلونه ما د اوسنیو تر لاسه شویو اسنادو له مخې لیکلي چې حتما د افغان نوم تر دې هم زوړ دی.

PROPERTY OF ARIC
Established 1989

PROPERTY OF ACKU
11633

(c) ketabton.com: The Digital Library

Afghan
And
Afghanistan

Author

Allama A.H. habibi

Published by

Sapi's Center for Pushto Research and Development
Peshawar..2001

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library